

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
ЮРИДИЧНОГО ФОРУМУ
“ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА І ПРАВА ЛЮДИНИ: ІНТЕГРАЦІЯ
АКАДЕМІЧНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ”**

5 вересня 2025 року

м. Біла Церква

УДК 342.7:342.11 (061.3)

Верховенство права і права людини: інтеграція академічної та практичної юриспруденції: матеріали Юридичного форуму (Біла Церква, 5 вересня 2025 р.). – Біла Церква: БНАУ, 2025. – 61 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шуст О.А., д-р екон. наук, професор

Недашківський В.М., д-р с.-г. наук, професор

Димань Т.М., д-р с.-г. наук, професор

Варченко О.М., д-р екон. наук, професор

Ковальчук І.В., канд. юрид. наук, доцент

Відповідальна за випуск: Ковальчук І.В., доцент кафедри публічно-правових дисциплін БНАУ, канд. юрид. наук

До збірника увійшли матеріали та тези доповідей учасників Юридичного форуму «Верховенство права і права людини: інтеграція академічної та практичної юриспруденції» (5 вересня 2025 р., Білоцерківський національний аграрний університет). Тексти публікуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

Ел. адреса: social_humanitarian@btsau.edu.ua

ЗМІСТ

СТАТУС НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТА ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ВІДПОВІДНО ДО НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	4
Бровко Н. І.	4
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАЛАНСУ МІЖ ФІСКАЛЬНИМИ ІНТЕРЕСАМИ ДЕРЖАВИ ТА ЗАХИСТОМ ПРАВ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ: ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ І УКРАЇНСЬКА ПРАКТИКА	7
Ковальчук І.В.	7
ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ВТРУЧАННЯ ОРГАНІВ ПРАВОПОРЯДКУ В ПРИВАТНЕ ЖИТТЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	11
Гаделія В. Р.	11
МЕДІАЦІЯ ЯК ПОЗАСУДОВИЙ СПОСІБ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ: ПЛАНИ ТА РЕАЛЬНІСТЬ	14
Єфремова І.І.	14
ЕВОЛЮЦІЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ ЗАПОБІГАННЯ ВОЄННИМ ЗЛОЧИНАМ	18
Звонарьов О.Ю.	18
СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО У ФІНАНСОВО-ПРАВОВІЙ СФЕРІ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ.	23
Малишко І. В.	23
ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВ НА ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	26
Настіна О.І.	26
ПРАВОВІ АСПЕКТИ МОНІТОРИНГУ ЗАБРУДНЕНИХ ЗЕМЕЛЬ: ВИКЛИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	30
Обіюх Н.М.	30
ОСОБЛИВОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО АРБИТРАЖУ ЯК ІНСТИТУЦІЇ ЗАХИСТУ ПРИВАТНИХ ПРАВ	34
Пахомова А.О.	34
СУСПІЛЬНО-КОРИСНІ РОБОТИ, ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЫГНЕНЬ В УКРАЇНІ	37
Сімакова С.І.	37
ПРОТИПРАВНІ АБО ЗАБОРОНЕНІ ДІЇ У МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ПРАВІ.	40
Сокиринська О.А.	40
ЩОДО ПРАВОВОГО СТАТУСУ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ.	43
Ломакіна І.Ю.	43
АКАДЕМІЧНА ЮРИСПРУДЕНЦІЯ ЯК РЕСУРС ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРАВОНАСТОСУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	46
Мельник В.О.	46
ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ СТАНДАРТІВ У КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМИ КОМПАНІЯМИ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	49
Аргат Я.П.	49
АНАЛІЗ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В КРАЇНАХ ДАЛЕКОГО СХОДУ	52
Терещук М.М., ...	52
НЕОДНОЗНАЧНІСТЬ ІМПЕРАТИВНОСТІ НА ПРИКЛАДІ ВИЗНАННЯ ДОКАЗІВ НЕДОПУСТИМИМИ.	58
Расторгуєв О.В., ...	58

МЕДІАЦІЯ ЯК ПОЗАСУДОВИЙ СПОСІБ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ: ПЛАНИ ТА РЕАЛЬНІСТЬ

Єфремова І.І.,

к.ю.н., доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Білоцерківський національний аграрний університет

м. Біла Церква, Україна

Анотація. Початок впровадження медіаційних процедур з початку незалежності України передбачав швидке сприйняття суспільством можливості вирішувати спори різної правової природи в найкоротші строки та з більш вигідним результатом для сторін, ніж у судовому порядку. Однак, реалізація планів виявилась значно затягнутою, ніж очікувалось, оскільки стикнулась із протистоянням як з боку держави, так і з боку правничої спільноти і суспільства в цілому. В статті розглянуто основні шляхи подолання перешкод в ефективному впровадженні медіації в різних сферах суспільного життя для ефективного врегулювання спорів та конфліктних ситуацій.

Ключові слова: медіація, впровадження медіативних процедур, наслідки впровадження медіації, виконання медіативних угод.

З початку незалежності, в Україні активно досліджувалася з метою впровадження в українські реалії, процедура медіації як позасудовий спосіб вирішення спорів та конфліктів.

Переважаюча частина спірних ситуацій вирішувалась виключно у судовому порядку, що призводило до тривалих судових процесів, які визначались знаними матеріальними втратами, також призводило до перевантаження судової системи.

Причинами складного розвитку медіації стали: і відсутність законодавчої бази – у 1990-х в Україні не було жодного закону чи підзаконного акту, який би хоч

приблизно регламентував процедуру медіації.

Традиційне орієнтування суспільства виключно на суд як єдиний «законний» та ефективний спосіб вирішення спорів.

Навіть коли проходили поодинокі процедури медіації, сторонами в основному не визнавались в подальшому результати медіації, а також неможливість узаконити досягненні домовленості через суд або неможливість за допомогою примусової сили держави через органи виконавчої служби, оскільки будь-яка угода, досягнута за допомогою посередника, не мала правової сили, якщо не оформлювалася нотаріально чи не затверджувалася судом.

Крім правових перепон у впровадженні процедури медіації, також слід зазначити, що і економічне становище в державі не сприяло активному розвитку медіації. Так, економічна криза 1990-х ознаменувалась тим, що для більшості людей головним було виживання, а не пошук альтернатив правосуддю. Недостатнє фінансування правових реформ, оскільки в основному, держава спрямовувала ресурси на формування базових судових і правоохоронних органів, а не на механізми позасудових засобів врегулювання конфліктів, які практично не можливо контролювати.

Окрему проблему у впровадженні процедури медіації складала відсутність підготовлених спеціалістів, оскільки не існувало системи навчання чи сертифікації медіаторів.

У 90-х роках минулого століття правова культура суспільства не була на достатньому рівні, оскільки громадяни не були готові довіряти «неформальним» способам вирішення конфліктів. Менталітет пострадянського суспільства: сильна орієнтація на «силу держави» та очікування, що «суд/прокуратура все вирішать» мали ще досить значний вплив на громадянське суспільство.

Окремо слід виділити недовіру до третіх осіб, негативний досвід третейських судів, в яких люди завжди залишались не почутими, а також відсутність традицій медіації чи примирення поза судом.

У 2000-х роках за допомогою міжнародних організацій (USAID, ПРООН, Канадський проект підтримки судової реформи) почали активно говорити про

медіацію шляхом проведення тренінгів та запускати програми з медіації.

З'явилися перші громадські організації, які спеціалізувалися на медіації (наприклад, Український центр медіації при Києво Могилянській Бізнес Школі).

Медіацію за допомогою пілотних проектів почали використовувати в окремих сферах. Так у 2004 році було впроваджено пілотні проекти шкільної медіації. Почали з'являтися програми з сімейної медіації (при центрах соціальних служб).

У 2011 – 2016 роках подавалися до Верховної Ради кілька законопроектів «Про медіацію», але вони не були ухвалені.

Лише у 2021 році був прийнятий Закон «Про медіацію», яким було на законодавчому рівні визначено поняття та принципи медіації, статус медіатора та вимоги до нього, порядок проведення процедури, можливість закріплення результатів у вигляді медіаційної угоди.

Прийнятий закон в цілому відкрив можливості для інституціоналізації: створення реєстрів медіаторів, навчальних програм, професійних об'єднань.

На даний час медіація переживає активний розвиток, що потребує не лише державної підтримки а і сприйняття правничою спільнотою. Для цієї мети в окремих університетах вводяться курси з медіації та ADR (альтернативного вирішення спорів). Однак, поширення культури позасудового вирішення спорів/конфліктів слід здійснювати не лише через правничі заклади, а і в інших галузевих інституціях.

Все більше створюється сертифікаційних програм для медіаторів (на базі шкіл бізнесу, громадських організацій, адвокатських об'єднань). Суди все частіше пропонують сторонам спору вирішення питання шляхом мирного врегулювання, переважно у сімейних і цивільних спорах, однак медіація сьогодні експериментально може бути застосована і в публічно-правових спорах.

Окремим досягненням в розвитку медіації є впровадження відновного правосуддя – своєрідної медіації в кримінальному провадженні учасниками якого є неповнолітні особи, однак є проекти, які впроваджують культуру медіації у відновному правосудді і для повнолітніх учасників кримінального провадження (ГО «Форум права»).

Для формування культури мирного врегулювання спору у вигляді медіації

необхідно починати зі школи, саме відновлення проєктів шкільної медіації для школярів, їх батьків, адміністрації школи і вчителів дозволить змалечку розуміти сутність медіації і активно її застосовувати.

Особливу роль у розвитку медіації може зіграти внесення змін у процесуальні кодекси, щоб стимулювати сторони звертатися до медіації (наприклад, обов'язковість медіації, або зменшення судового збору у разі спроби врегулювати спір через медіацію).

Таким чином, основні кроки вже зроблено: ухвалений закон, створюється інфраструктура навчання та самоврядування медіаторів, суди поступово інтегрують медіацію.

Але розвиток іде повільно, оскільки необхідні:

- державні стимули (податкові пільги, обов'язковість у певних справах);
- підвищення обізнаності населення;
- довіра до інституту.